

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5534/2020
13.05.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић, Јелице Бојанић Керкез, Гордане Комненић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., село ..., чији је пуномоћник Гордана Ракочевећ, адвокат из ..., против туженог „Philip Morris Operations“ а.д. Ниш, чији је пуномоћник Небојша Станковић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1563/20 од 09.07.2020. године, у седници већа одржаној 13.05.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1563/20 од 09.07.2020. године, као о изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 1563/20 од 09.07.2020. године и пресуда Основног суда у Нишу П 5435/15 од 04.03.2020. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 1563/20 од 09.07.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Основног суда у Нишу П 5435/15 од 04.03.2020. године, којом је одбијен, као неоснован, тужбени захтев да се обавезе тужени да тужиоцу на име наканде штете настале у 2006. години, исплати износ од 545.521,00 динара, са законском затезном каматом од 25.01.2014. године до исплате, одбијен као неоснован тужбени захтев да се обавезе тужени да тужиоцу, на име накнаде штете због неисплаћене премије за дуван у листу за 2006. годину, исплати износ од 97.500,00 динара, са законском затезном каматом од 01.01.2007. године до исплате и обавезан тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 295.684,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Тужени је поднео одговор на ревизију.

Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови из члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011...18/2020, у даљем тексту: ЗПП) за одлучивање о ревизији тужиоца као о изузетно дозвољеној, имајући у виду ревизијске наводе да је погрешном применом материјалног права одлучено о тужбеном захтеву супротно важећој судској пракси у истој или битно сличној чињенично-правној ситуацији.

Због тога је на основу члана 404. ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су закључиле уговор о дугорочном кредитирању производње дувана типа „...а” и испоруке дувана од 14.12.1999. године на десет година, у складу са којим је тужени, као давалац кредита, испоручио тужиоцу, као кориснику кредита, сушару за дуван, а тужилац је био у обавези да сваке године на име отплате сушаре, предаје туженом 377кг дувана типа „...”, друге класе. Поред наведеног дугорочног уговора, странке су од 2000. године закључивале једногодишње уговоре, којима су регулисали међусобна права и обавезе у погледу засада, механизације и репроматеријала. Тужилац је до 2003. године предавао мање количине дувана од оних које су биле потребне за отплату механизације и репроматеријала, због чега су странке 06.05.2004. године закључиле уговор о регулисању међусобних односа и потраживања којим је констатовано стање дуга тужиоца према туженом закључно са 31.12.2003. године и датумом за исплату дуваног износа. Тужилац овај износ није исплатио туженом, а поднео је тужбу против туженог за накнаду штете из производне 2004. године. Тужени је 23.04.2005. године обавестио све произвођаче дувана, па и тужиоца, да, имајући у виду да је тужилац покренуо поступак пред судом против туженог за накнаду штете, раскида све закључене уговоре и прекида сваку даљу сарадњу и поднео је тужбу за повраћај неотплаћене механизације. У 2005. години странке нису закључиле једногодишњи уговор и од те године је потпуно прекинута њихова сарадња на производњи дувана.

На овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су, применом одредби материјалног права из Закона о облигационим односима, цитираних у образложењу нижестепених пресуда, оценили да тужбени захтев није основан. Према датим разлозима, тужилац није уредно испуњавао своје уговорне обавезе ни по уговору о дугорочном кредитирању из 1999. године, ни по накнадно закључиваним једногодишњим уговорима, због чега је дошло до стварања, али и до увећања дуга тужиоца према туженом, поводом чега су странке закључиле уговор о регулисању међусобних односа и потраживања од 06.05.2004. године (којим је констатовано стање дуга на дан 31.12.2003. године) по ком тужилац није исплатио доспела дугавања према туженом, па је тужени у априлу 2005. године једнострано раскинуо сарадњу са тужиоцем, у каквом поступању није било елемената противправности, због чега на страни туженог има основа одговорности за штету коју је тужилац, како тврди, у 2006. години претпео. Поред наведеног, с обзиром да је тужилац још у априлу 2005. године обавештен да тужени раскида све уговоре са тужиоцем и прекида сваку даљу сарадњу,

да након тога није дошло до закључивања једногодишњих уговора за 2005. ни 2006. годину, тужилац према редовном току ствари није ни могао очекивати приход од садње дувана у 2006. години, а није доказао да је предузео друге мере којима би спречио настанак штете или бар исту смањено, на тај начин што би на својим парцелама засадио друге културе за чију производњу су постојали услови. Последишно је оцењен неоснованим и захтев тужиоца за накнаду штете због неисплаћене премије.

По оцени Врховног касационог суда, становиште нижестепених судова се не може прихватити као правилно, јер је засновано на погрешној примени материјалног права, због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Уговор о дугорочном кредитирању производње дувана типа „...” и испоруке дувана, закључен од 14.12.1999. године између парничних странака, има све одлике уговора о дугорочној производној кооперацији. То је неименован уговор, двострано обавезан и теретан, комутативни, уговор са трајним престацијама, не подлеже форми, али и уговор прожет одређеном заједницом интереса уговорних страна. И у привредним уговорима важе начела облигационог права без обзира на њихову специфичност, као што је начело савесности и поштења, појачане пажње, начело теретности и забране злоупотребе права, као и мирног решавања спорова. Имајући у виду да се код ове врсте уговора са дугим временским роком странке појављују узајамно и као поверилац и као дужник из једног трајног уговорног односа и одређене заједнице интереса, то тај уговор има одређене специфичности у погледу извршења права и обавеза и последицама неизвршења. С обзиром да је кривица један од услова за раскид уговора (без обзира што је ЗОО изричито не помиње), у процени кривице се морају имати у виду изложене специфичности и чињеница да на извршење уговора делује више фактора (између осталог и природни фактори).

У анализи услова за раскид уговора треба поћи од општих изложених особина ове врсте уговора и применити не само опште правило садржано у члану 124. ЗОО (неиспуњење обавезе), већ и правила која се односе на раскид уговора због неизвршења када рок није фиксни (чл. 126-129. ЗОО). Да би једна страна могла једнострано раскинути уговор у коме испуњење о року није битан састојак уговора, мора се оставити дужнику примерен накнади рок за испуњење (члан 126. став 2. ЗОО). По члану 127. поверилац може раскинути уговор без остављања дужнику накнадног рока за испуњење ако из дужниковог држања произлази да он своју обавезу неће извршити ни у накнадном року. Слично правило садржи и члан 129. став 1. ЗОО (раскинути се може уговор у погледу свих будућих обавеза, ако из датих околности очигледно произлази да оне неће бити испуњење).

У конкретном случају тужени није раскинуо пословну сарадњу са тужиоцем из разлога неиспуњења обавезе исплате доспелог дуга према туженом на дан 31.12.2003. године, ни у накнадно остављеном року, већ из разлога што је тужилац поднео тужбу против туженог ради накнаде штете из односа кооперације за 2004. годину. По становишту Врховног касационог суда, тужба ради накнаде штете (и вођење спора) због повреде обавеза из једногодишњег уговора о пословној сарадњи (кооперацији) не представља законом основани разлог за једнострано раскид уговора у погледу

закључења будућих једногодишњих уговора. Напротив, уговорне стране могу тражити извршење уговора и накнаду штете због неизвршења на основу правила садржаних у члану 262 – 269. ЗОО.

Поред наведеног, тужилац је истицао у току поступка да је тужени крив за неизвршење ранијих уговора, јер је извршио испоруку неквалитетног семена и хемијских средстава са истеклим роком трајања, због чега није било рода дувана, а те околности односно приговор тужиоца нижестепени судови нису ценили.

Из наведених разлога, обе нижестепене одлуке су морале бити укинуте.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду примедбе на које је указано овим решењем, потпуно и правилно утврдити чињенично стање од кога зависи правилна примена материјалног права и поново одлучити о тужбеном захтеву.

На основу изложеног, одлучено је као у ставу другом изреке, применом члана 416. став 2. ЗПП.

**Председник већа- судија
Божидар Вујичић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић